

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Izegem Site Verbist

Izegem, West-Vlaanderen

2024A131

NOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

VEC

Vlaams
Erfgoed
Centrum

GATE
ARCHEOLOGIE

RUBEN WILLAERT NV

8200 SINT-MICHIELS-BRUGGE

TEN BRIELE 14 | BUS 15

AUTEUR:

Ruben Vergauwe

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2023

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV. Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. SYNTHESE VAN HET BUREAUONDERZOEK [OE-ID 18002]	3
2. LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK [LB]	5
2.1 BESCHRIJVEND GEDEEELTE	5
2.1.1 Administratieve gegevens	5
2.1.2 Onderzoeksdoel	6
2.2 ASSESSMENT	11
2.2.1 Resultaten boringen	11
2.2.2 Interpretatie onderzoeksgebied	20
2.3 SYNTHESE FASE LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK	21
2.3.1 Verwachting na onderzoeksfase	21
2.3.2 Concretisering maatregelen	21
2.3.3 Onderzoeksvragen	21
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

De initiatiefnemer plant de sloop van het gebouwenbestand binnen de projectgrenzen van het projectgebied aan de Gentseheerweg en Vlietmanstraat in Izegem (West-Vlaanderen). De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 1,63 ha.

Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. De archeologienota werd opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 1000 m² bedraagt en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 3000 m² bedraagt (Willaert 2021, Van Goidsenhoven 2021). Op basis van de archeologienota werd een advies geformuleerd naar uitgesteld vooronderzoek.

RUBEN WILLAERT NV is aangesteld om dit uitgesteld vooronderzoek uit te voeren in de eerste plaats door middel van een landschappelijk bodemonderzoek met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

1. SYNTHESE VAN HET BUREAUONDERZOEK [OE-ID 18002]

Onderstaand onderdeel wordt integraal overgenomen uit het overeenkomstig onderdeel "Synthese" van de archeologienota, waarvan aktenaam reeds is voltooid (Willaert 2021, 41):

"De opdrachtgever plant de sloop van de bestaande bebouwing, het nivelleren van het vrijgekomen terrein en afwerking met steenslag op een terrein langs de Vlietmanstraat te Izegem. Het volledige onderzoeksgebied is ca. 1,63 ha groot en is voor het grootste deel verhard en bebouwd. In het noorden en het zuiden zijn twee kleinere groenzones aanwezig.

Het onderzoeksgebied bevindt zich op het terras langs de Holocene Mandelvallei. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. De bodemkaart geeft aan dat de ondergrond bestaat uit droog zand. Gezien de ligging binnen een gradiëntsituatie langs de Mandel, waar optimaal geprofiteerd kan worden van overlappende biotopen, moet rekening gehouden worden met een verhoogde verwachting inzake aanwezigheid tijdens de steentijden.

Cartografische bronnen reflecteren een open en landelijke omgeving. Op de Ferrariskaart is te zien dat het terrein zich ten noorden van het gehucht met de naam 'Sevenkote' bevindt. Het onderzoeksgebied is in gebruik als akkerland. Net ten oosten is een hoeve afgebeeld. Op 19^e-eeuws kaartmateriaal is deze hoeve niet langer afgebeeld. Ten westen van het onderzoeksgebied is een klein gebouw weergegeven. Binnen de orthofotosequentie is te zien hoe het terrein stelselmatig wordt ingenomen door de gebouwen van het slachthuis. Vanaf het luchtbeeld van 2000-2003 is de huidige situatie te herkennen. De impact van de aanwezige infrastructuur op het bodemarchief is vooralsnog ongekend.

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn verschillende archeologische sites en indicatoren gekend. Onderzoek op de terrassen langs de Mandel bracht sporen van bewoning aan het licht uit de Romeinse periode en voornamelijk de middeleeuwen. Oudere waarnemingen ten noordoosten van het huidige onderzoeksgebied, aan de overzijde van de Mandelvallei, wijzen echter ook op bewoning tijdens het neolithicum en de late ijzertijd of vroege Romeinse periode. Hier werd eveneens een omvangrijk grafveld uit de Romeinse periode aangetroffen dat wijst op een nederzetting in de omgeving. Deze aanwezigheid tijdens de steentijden werd ook vastgesteld dankzij verschillende veldprospecties waarbij lithische artefacten uit het mesolithicum en neolithicum werden gerecupereerd evenals fragmenten Romeins en middeleeuws aardewerk. Op basis van de gekende waarden kan gesteld worden dat de terrassen langs de Mandel reeds sinds de steentijden worden bezocht en bewoond.

Concreet dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. Daartegenover staat echter dat het terrein voor het grootste deel verhard en bebouwd is. Mogelijk heeft dit een vernietigende impact gehad op het bodemarchief. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek na de sloopwerken de bodemopbouw en verstoringsgraad te evalueren. Mocht hieruit blijken dat bodemhorizonten die indicatief kunnen zijn voor gunstige bewaringsomstandigheden m.b.t artefactensties aanwezig zijn, dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische

boringen en/of testvakken. Met betrekking tot erfgoed bestaand uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode indien dit nog kan leiden tot kenniswinst (Willaert 2021, 41)."

2. LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK [LB]

2.1 BESCHRIJVEND GEDEEELTE

2.1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2024A131	
ONDERZOEKSFASE	landschappelijk bodemonderzoek	
BEGINDATUM ONDERZOEKSFASE	11/01/2024	
EINDDATUM ONDERZOEKSFASE	5/02/2024	
BOUNDING GEOMETRY	X ₁ : 69777	Y ₁ : 178877
	X ₂ : 70172	Y ₂ : 179151
KADASTER [Izegem]	Afdeling 3	Sectie B
	287a ² , 283c, 283f	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Figuur 6 en 7	

2.1.2 Onderzoeksdoel

2.1.2.1 *Vraagstelling*

Doelstelling van dit landschappelijk bodemonderzoek is het achterhalen van de aardkundige opbouw van het studiegebied. Ultiem laat kennis van de effectieve bodemopbouw ons toe de trefkans op intact bewaarde archeologica binnen de vooropgestelde grenzen scherp te stellen. Op zijn beurt leidt dit tot een beargumenteerd advies m.b.t. de noodzaak van al dan niet te nemen verdere onderzoekstappen.

Volgende onderzoeksvragen dringen zich op:

- Wat is de geomorfologische geschiedenis van het studiegebied?
- Vertegenwoordigen de bodemsequenties al dan niet diepteniveaus relevant voor archeologisch onderzoek? Wat is hun aard, diepteligging, grensduidelijkheid en bewaringstoestand?
- Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische sites? Zo ja, wat is de aard van deze sites?
- Zijn er aanwijzingen voor de datering van de sites? Zo ja, wat zijn de mogelijke dateringen?
- Zijn er tafonomische processen die het archeologisch potentieel hebben verstoord? Zo ja, wat is de oorzaak en op welke manier is het archeologisch potentieel verstoord (herwerkt, vervormd, geërodeerd, in secundaire positie, etc.)?
- Is er potentieel voor paleo-ecologisch onderzoek?
- Wat zijn de implicaties van de geplande graafwerken op de lokale bodemopbouw en -bewaring? Zijn deze nefast voor de trefkans op archeologica of ecofacten?

Het onderzoeksdoel is geslaagd wanneer op bovenstaande onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden.

2.1.2.2 *Randvoorwaarden*

Tijdens het veldwerk bleek het zuiden van het projectgebied bedekt te zijn met omvangrijke stockages van bouwpuin, afkomstig van de sloopwerken. Ook lag er langs de zuidelijke rand van het projectgebied een oud pad, gegoten in beton, die nog niet was verwijderd. Hierdoor konden enkele boringen niet worden uitgevoerd.

Figuur 1: Detail van het projectgebied, met grondstockages, vanuit de zuidwestelijke hoek van het projectgebied.

Figuur 2: Detail van de zuidelijke grens van het projectgebied.

Figuur 3: Detail van het projectgebied, met grondstockages, vanuit de westelijke kant van het projectgebied.

Figuur 4: Detail van het projectgebied, met grondstockages, vanuit de oostelijke kant van het projectgebied.

Figuur 5: Detail van het projectgebied, met grindstockages, vanuit de noordoostelijke hoek van het projectgebied.

2.1.2.3 Werkwijze en strategie

Op basis van het uitgesteld vooronderzoek uit de archeologienota (Van Goidsenhoven 2023) wordt een landschappelijk bodemonderzoek geadviseerd bestaande uit 19 boringen, waarvan uiteindelijk tijdens het veldwerk 14 konden worden uitgevoerd. De boringen liggen verspreid over het projectgebied in een verspringend driehoeksgrid met interval van ca. 30m. De diepte van de boringen was in normale omstandigheden overal ca. 120 cm. Enkel in boring 1 en 14 werden de boringen dieper uitgevoerd tot ca. 2.0 m en bij boring 10 kon de boring slechts tot ca. 80 cm diep worden uitgevoerd door de aanwezigheid van solide elementen in de bodem. Het sediment uit de boringen werd stratigrafisch uitgespreid op een zwart plastic en beschreven en geregistreerd door een aardkundige.

Figuur 6: Situering van de boringen op het Grootchalig Referentie Bestand (bron: Geopunt).

Figuur 7: Situering van de boringen op de recente (winteropname 2022) middenschalige orthofotomozaïek (bron: Geopunt).

2.2 ASSESSMENT

2.2.1 Resultaten boringen

In totaal werden 14 boringen uitgevoerd in kader van het landschappelijk bodemonderzoek. Op basis van een pedo-sedimentaire beschrijving van de boorprofielen worden 2 lithologische eenheden geïdentificeerd en één bodemtype.

2.2.1.1 *Sedimentaire eenheden*

Fluviatiel Weichseliaan: In boringen 1, 2, 3 en 5 wordt een pakket aan homogeen beigebruin tot lichtgrijs overwegend zandige afzetting aangetroffen (zie §2.2.1.3). Deze afzetting is in meeste gevallen gestratificeerd, met meerdere niveaus die kleine variaties in textuur tonen. Gezien de stratigrafische positie en informatie uit de Quartairgeologische kaart (zie Bureauonderzoek) wordt dit geïnterpreteerd als fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan.

Antropogeen: In de top van alle boringen en het volledige profiel van boringen 2, 4, 5, 6, 7 en 10 wordt een bijzonder heterogeen en sterk variabel maar overwegend licht leemig zand pakket geobserveerd (zie §2.2.1.3). Op vlak van kleur worden geen grote verschillen geobserveerd binnen deze pakketten. Het gaat om overwegend donkere bruine en grijze tinten. Doorheen deze afzettingen worden talrijke fragmenten aangetroffen van diverse materialen zoals bouwkeramiek (bakstenen), natuursteen en kiezels.

2.2.1.2 *Bodemtypen*

Ap/C: Enkel in boring 5 werd een bodemprofiel geobserveerd dat bestond uit een gehomogeniseerde ploeglaag die is gevormd in de top van antropogene pakketten (zie §2.2.1.3). In alle andere gevallen wordt geen bodemprofiel geobserveerd en is de top van het projectgebied opgebouwd uit sterk heterogene antropogene afzettingen.

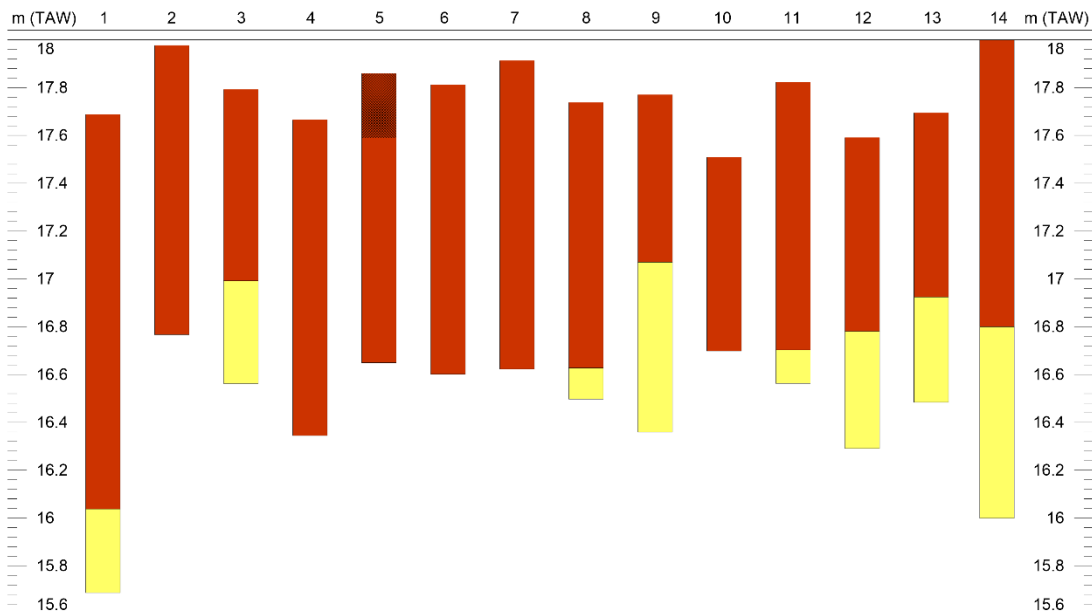
2.2.1.3 *Overzicht (referentie) boorkolommen*

Hieronder worden een schematische weergave gegeven van de boorstaten naar hun pedo-sedimentaire beschrijving, de foto's van de boringen, met aanduiding van geobserveerde horizonten en de lijst met boorbeschrijvingen.

Izegem site Verbist
2024A131
landschappelijk bodemonderzoek

boringen:
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14

Pedo-sedimentaire eenheden
Ap-Antropogeen C-Fluviatiel Weichseliaan
C-Antropogeen

Figuur 8: Boring 1.

Figuur 9: Boring 2.

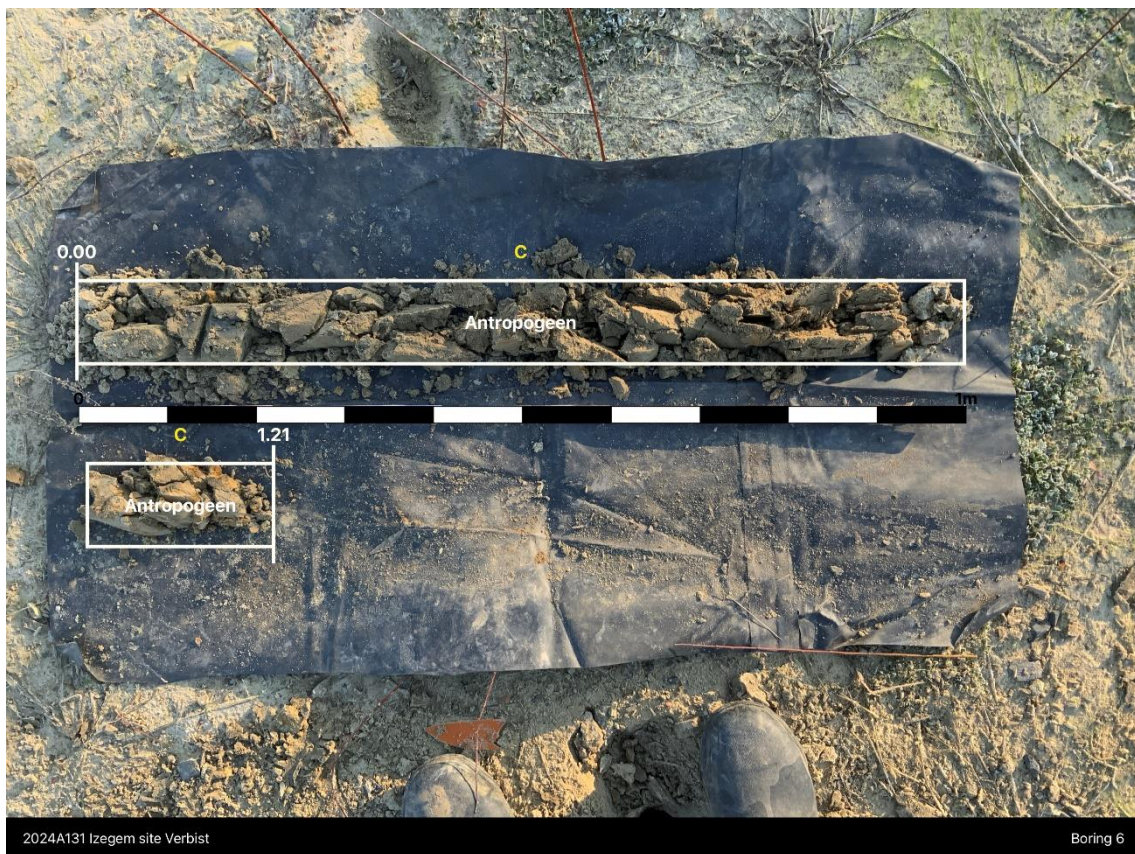
Figuur 10: Boring 3.

Figuur 11: Boring 4.

Figuur 12: Boring 5.

Figuur 13: Boring 6.

Figuur 14: Boring 7.

Figuur 15: Boring 8.

Figuur 16: Boring 9.

Figuur 17: Boring 10.

Figuur 18: Boring 11.

Figuur 19: Boring 12.

Figuur 20: Boring 13.

Figuur 21: Boring 14.

Boring	Start	Einde	Bodem	Lithologie	Textuur	Kleur	Inclusies	Vochtigheid	Ondergrens
1	0	1.65	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	Abrupt 0-2cm
1	1.65	2	C	Fluviatiel Weichseliaan	S	Lichtbruin		Nat	
2	0	1.21	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	
3	0	0.8	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	Abrupt 0-2cm
3	0.8	1.23	C	Fluviatiel Weichseliaan	S	Lichtbruin		Vochtig	
4	0	1.32	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	Abrupt 0-2cm
5	0	0.27	Ap	Antropogeen	P	Donkerbruin	bouwkeramiek-recent	Vochtig	Abrupt 0-2cm
5	0.27	1.21	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	
6	0	1.21	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	
7	0	1.29	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	
8	0	1.11	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	Abrupt 0-2cm
8	1.11	1.24	C	Fluviatiel Weichseliaan	S	Lichtbruin		Vochtig	
9	0	0.7	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	Abrupt 0-2cm
9	0.7	1.41	C	Fluviatiel Weichseliaan	S	Lichtbruin		Vochtig	
10	0	0.81	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	
11	0	1.12	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	Abrupt 0-2cm
11	1.12	1.26	C	Fluviatiel Weichseliaan	S	Lichtbruin		Vochtig	
12	0	0.81	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	Abrupt 0-2cm
12	0.81	1.3	C	Fluviatiel Weichseliaan	S	Lichtbruin		Vochtig	
13	0	0.77	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	Abrupt 0-2cm
13	0.77	1.21	C	Fluviatiel Weichseliaan	S	Lichtbruin		Vochtig	
14	0	1.2	C	Antropogeen	S	Bruingrijs	bouwkeramiek-recent	Vochtig	Abrupt 0-2cm
14	1.2	2	C	Fluviatiel Weichseliaan	S	Lichtbruin		Nat	

Figuur 22: Beschrijving van de boringen.

2.2.2 Interpretatie onderzoeksgebied

De geomorfologische opbouw van het projectgebied kan aan de hand van de data uit de boringen worden gereconstrueerd en toont een uniform verstoord beeld.

In de basis van de boringen wordt een afzetting aangetroffen opgebouwd in fluviatiele afzettingen, die worden gedateerd in het Weichseliaan. Deze afzettingen zijn opgebouwd uit beige tot bruine licht lemig zand en zijn gevormd als afzettingen van een vlechtende rivier in glaciële omstandigheden.

In de top van deze afzettingen ontwikkelde vermoedelijk een bodem die door de antropogene exploitatie van het gebied volledig is vernield. Zonder enige twijfel situeert de omvangrijke verstoring van de bodem zich in de jonge gebruiksgeschiedenis (19de, 20ste en 21ste-eeuwse) van het projectgebied. De bouw, inrichting en recente sloopwerken van de industriële site zullen zonder enige twijfel de belangrijkste oorzaken zijn van de geobserveerde verstoring in de bodem. Toch is het niet uitgesloten dat er ook oudere vormen van verstoring mogelijks aanwezig zijn.

2.3 SYNTHESE FASE LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK

2.3.1 Verwachting na onderzoeksfase

In het kader van eventueel verder archeologische onderzoek dient een synthese te worden gemaakt naar de verwachting ten aanzien van het archeologisch erfgoed. De kans op het aantreffen van gaaf bewaarde in situ vindplaatsen van steentijd vondstenconcentraties wordt laag ingeschat. Gezien de ingrijpende verstoringen die worden aangetroffen in de bodem wordt de kans op het aantreffen van goed bewaarde steentijd vondstenconcentraties laag ingeschat.

Wat de jongere periodes betreft kan de aanwezigheid van eventuele archeologische sporenconcentraties niet geheel worden uitgesloten. Op basis van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek bevindt er zich strikt genomen nog een archeologisch niveau vanaf de ondergrens van de antropogene pakketten. Dit niveau bevindt zich op variabele dieptes (minimaal 75 cm en maximaal 165 cm) binnen het projectgebied. Gezien de sterke mate van verstoringen die lokaal zeer ingrijpend zijn wordt het potentieel op nuttige kenniswinst van dit niveau als laag ingeschat.

2.3.2 Concretisering maatregelen

Op basis van de interpretaties uit het landschappelijk bodemonderzoek wordt het potentieel voor nuttige kennisvermeerdering door verder archeologisch vooronderzoek geëvalueerd. Hieruit blijkt dat gezien de vlakdekkende en lokaal diepe verstoring van de bodem het potentieel voor verder onderzoek naar zowel steentijd vondstenconcentraties als archeologische sporenconcentraties zeer laag wordt ingeschat. **Als gevolg wordt geen verder onderzoek geadviseerd en wordt het projectgebied vrijgegeven.**

2.3.3 Onderzoeksvragen

- Wat is de geomorfologische geschiedenis van het studiegebied?

De bodem is binnen de grenzen van het projectgebied opgebouwd oorspronkelijk uit fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan dat quasi overal is verstoord door een reeks antropogene ingrepen.

- Vertegenwoordigen de bodemsequenties al dan niet diepteniveaus relevant voor archeologisch onderzoek? Wat is hun aard, diepteligging, grensduidelijkheid en bewaringstoestand?

Op de ondergrens van de antropogene pakketten wordt strikt genomen een archeologisch niveau herkend.

- Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische sites? Zo ja, wat is de aard van deze sites?

Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek zijn er geen indicaties voor de aanwezigheid of afwezigheid van archeologische sites.

- Zijn er aanwijzingen voor de datering van de sites? Zo ja, wat zijn de mogelijke dateringen?

Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek zijn er geen indicaties voor enige datering van archeologische sites.

- Zijn er tafonomische processen die het archeologisch potentieel hebben verstoord? Zo ja, wat is de oorzaak en op welke manier is het archeologisch potentieel verstoord (herwerkt, vervormd, geërodeerd, in secundaire positie, etc.)?

De antropogene impact is de belangrijkste verstorende factor in de bodem.

- Is er potentieel voor paleo-ecologisch onderzoek?

Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek zijn er geen indicaties voor enig potentieel voor paleo-ecologisch onderzoek.

- Wat zijn de implicaties van de geplande graafwerken op de lokale bodemopbouw en -bewaring? Zijn deze nefast voor de trefkans op archeologica of ecofacten?

Zoals blijkt uit de resultaten van de boringen blijkt dat het projectgebied reeds ingrijpende verstoringen heeft ondergaan, vermoedelijk gelinkt aan de bouw, inrichting en recente sloop van de industriële zone. Bijgevolg wordt geconcludeerd dat het archeologisch niveau, op de locatie waar het strikt genomen kan worden geïdentificeerd slechts een bijzonder beperkt potentieel heeft tot nuttige kenniswinst. Bijgevolg is geen verder onderzoek aangewezen.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Van Goidsenhoven, W. (2021) *Archeologienota Izegem Vlietmanstraat 7-9 (Izegem, West-Vlaanderen)*, Deel 2: Programma van Maatregelen, Sint-Michiels.

Willaert, A. (2021) *Archeologienota Izegem Vlietmanstraat 7-9 (Izegem, West-Vlaanderen)*, Deel 1: Verslag van Resultaten, Sint-Michiels.

KAARTMATERIAAL

/

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering van de boringen op het Grootchalig Referentie Bestand (bron: Geopunt).	10
Figuur 2: Situering van de boringen op de recente (winteropname 2022) middenschallige orthofotomozaïek (bron: Geopunt).....	10
Figuur 3: Boring 1.....	12
Figuur 4: Boring 2.....	13
Figuur 5: Boring 3.....	13
Figuur 6: Boring 4.....	14
Figuur 7: Boring 5.....	14
Figuur 8: Boring 6.....	15
Figuur 9: Boring 7.....	15
Figuur 10: Boring 8.....	16
Figuur 11: Boring 9.....	16
Figuur 12: Boring 10.....	17
Figuur 13: Boring 11.....	17
Figuur 14: Boring 12.....	18
Figuur 15: Boring 13.....	18
Figuur 16: Boring 14.....	19
Figuur 17: Beschrijving van de boringen.	19

CHRONOLOGISCH KADER

